

Estudi d'un grafit ibèric trobat al Turó de Ca n'Olivé (Cerdanyola del Vallès, Vallès Occidental)

Santiago Pérez Orozco
Universitat Autònoma de Barcelona

Abstract.

Through the interpretation of this new Iberian graffito, found at Cerdanyola del Vallès, we are trying to explain those vessel and coin inscriptions consisting of two or three signs, regarding them not as owner's marks -which is the usual explanation-, but as a code whose nature we cannot still specify.

En una prospecció realitzada pel Sr. Miguel Aznar al poblat ibèric del Turó de Ca n'Olivé, es va localitzar un fragment de *dolium* que presentava un grafit. Darrerament aquesta peça ha estat lliurada al Col·lectiu de Recerques Arqueològiques de Cerdanyola (CRAC) i se'ns va demanar que fèssim un estudi. La inscripció és la representada a la fig.1.

El *dolium* està trencat just al començament del grafit, de tal manera que el primer signe està lleugerament fracturat a la part esquerra. Es, per tant, impossible saber si el text està complet o no. D'altra banda, els signes són regulars, ben traçats i no ofereixen cap dificultat de lectura. L'alçada de les lletres és la següent (en cm): 1.5; 1.3; 1.6.

Quant a la seva interpretació, el seu estat frag-

mentari és un dels principals obstacles. Malgrat tot, la revisió del lèxic ibèric no ens dona cap indicació sobre si es tracta d'un text incomplet o no. En efecte, no trobem enlloc cap seqüència acabada en *-kule*, llevat de *Saldokobakule-boberkuke*, al plom d'Ullastret (SILES 1985:290, núm.1284), que no és, creiem, comparable. Una possibilitat fóra entendre el nostre epígraf com a relacionat amb la seqüència *kules*, que trobem a diferents recipients *kulesuria* (SILES 1985:178, núm.711), *kulesba* (SILES 1985:177, núm.709), *kulestileis* (SILES 1985:177-78, núm.710), però la manca de *s*, i a més, la seva possible interpretació com a manlleu del grec *kulis* (SILES 1976:45), invalida la comparació (evidentment, el recipient on es troba la nostra inscripció no és cap copa). Tal vegada *kulema* s'hi acostaria més, però la lectura és del tot insegura (SILES 1985:177, núm.708).

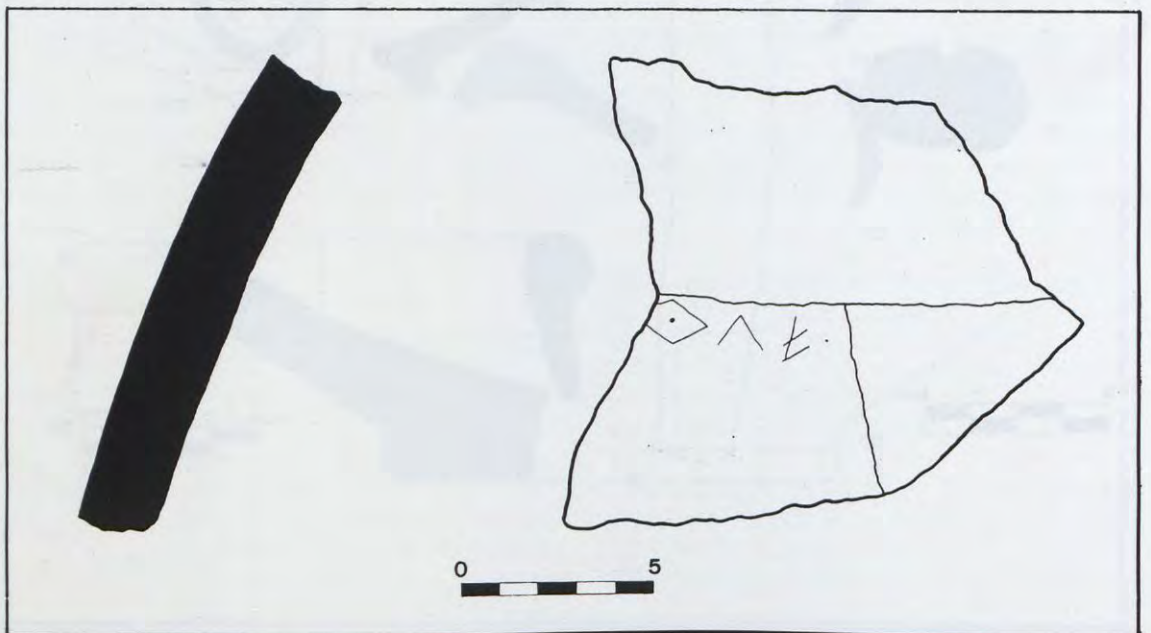

Fig.1. Fragment del *dolium* amb grafit. Transcripció:...)ku-l-e (dibuix: Orlando Barrial).

A falta de paral.lels exactes, caldria cercar formes aproximatives, i pensem haver-ne trobat en abundància. Però, abans d'avançar, fem una recapitulació del que podríem esperar trobar en un grafit d'aquesta mena:

ar as kaka bata
ir is keka bate
or os kika bati
ur us kuka

Alternances d'aquesta mena també es donen en series de tres signes:

betis kalo
betus kilo

1. el nom, ja sia del propietari o del terrissaire.
2. una marca, de fabricant o de propietat.
3. una indicació numèrica: la capacitat principalment.

El punt 1 ja ha estat tractat anteriorment, malgrat que de forma tangencial. No hi ha paral.lels exactes en l'antroponímia ibèrica que continguin la seqüència *kule*. Paral.lels aproximats podrien ser els noms en *-le* trobats sobre ceràmica al Sud de França:

(...) *-tule* (SILES 1985:354, núm.1063)
Asetile (SILES 1985:72, núm.211)
Betule (SILES 1985:113, núm.401)
Vasile (SILES 1985: 312, núm.1401)

que corresponen a noms com els que trobem a Gàl.lia llatinitzats sota la forma:

Pedulus (CIL, XII, 1163)
Vasilus (UNTERMANN 1969:109, nota 37)

Tanmateix, la relativa llunyania geogràfica i la manca de paral.lels a la zona fa difícil posar-los en relació.

Quant al punt 2, sí que sembla que tingui més al seu favor. En efecte, trobem a Azaila i a Ensérune paral.lels rellevants, malgrat que aproximats (1):

kul (...) a una campaniana
kul (...) a una campaniana
kul a una ceràmica
kul a un plat campanià
kula a un plat campanià

Aquests rètols de dos o tres lletres són unànimement interpretats com a marca de propietat (CABRÉ 1944:25), i no hi ha dubte en aquest aspecte si ens atenim als arguments de Cabré. No obstant això, hem fet un recull de totes les inscripcions recollides al *Léxico* de Siles que consten de dos signes a ceràmica i peses de telar i s'observa una curiosa sistematicitat, amb sèries gairebé completes com ara:

Davant d'aquests fets (recollim tots els epígrafs del primer tipus a la taula de la fig.2), podem pensar que ens trobem amb el fruit de l'atzar o que no es tracta de res aleatori, sinó sistemàtic. Una alternativa que apuntem és algun sistema de numeració. Els diferents autors reconeixen implícitament l'existència d'una numeració literal en ibèric, potser deguda al contacte amb els grecs. Tal volta, aquestes alternances que hem observat corresponen a la variació dels dígitos d'un sistema numeral, en combinació amb altres lletres que expressen unitat de mesura, tal com proven els treballs d'Oroz Arizcuren (1974:423-444, 1979:283-369, 1985:397-413, i 1985-86:355-370). Amb això no volem dir que totes les inscripcions d'aquest tipus s'hagin d'explicar de la mateixa manera. Tanmateix fóra interessant tenir en compte aquesta possibilitat.

Notes

(1) Tots els epígrafs que segueixen poden consultar-se a l'entrada corresponent del *Léxico* de Siles (1985).

Bibliografia

- CABRE, J. (1944): *Corpus Vasorum Hispanorum. Ceràmica de Azaila*, CSIC, Madrid.
 OROZ, F.J. (1974): «Dos inscripciones metrológicas ibéricas con posibles elementos vascos», a *FLV* XI, 33.
 OROZ, F.J. (1985): «Sobre los epígrafes ibéricos de las ánforas de Vieille-Toulouse», a *Actas del IV Coloquio sobre lenguas y culturas paleohispánicas* (Veleia 2-3), Vitoria.
 SILES, J. (1985): *Léxico de inscripciones ibéricas*, Madrid.
 SILES, J. (1976): *Sobre un posible préstamo griego en ibérico*, SIP, Serie de Trabajos Varios, núm.49, Valencia.
 UNTERMAN, J. (1969): *APL*, XII.

Estudi d'un grafit ibèric trobat
 al Turó de Ca n'Olivé
 (Cerdanyola del Vallès, Vallès
 Occidental)

	a	e	i	o	u	ba	be	bi	bo	bu	ca	ce	ci	co	cu	ta	te	ti	to	tu	l	m	n	r	r	s	s	m	
a	X	X	X		X	X	X		X	X				X				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
e						X		X									X				X	X	X						
i	X					X				X			X			X				X	X		X	X			X		
o	X		X	X	X						X					X		X	X		X		X	X	X	X	X	X	X
u	X	X			X	X					X					X	X						X	X	X	X	X	X	X
ba	X					X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X		X	X	X	X	X	X	X
be							X			X			X	X	X	X	X	X		X					X				
bi		X			X			X												X	X	X	X	X	X			X	
bo		X								X																			
bu																X													
ca			X	X	X	X	X				X	X						X		X	X		X		X	X	X	X	X
ce			X								X									X		X	X	X					
ci						X				X							X							X					
co	X								X										X		X								
cu			X							X					X					X		X					X	X	
ta		X	X		X	X				X						X				X		X	X				X		
te																			X										
ti					X					X	X	X											X	X		X	X	X	
to					X					X													X						
tu				X			X	X													X								
l	X	X	X		X	X					X								X						X	X			
m																													
n		X	X		X																X		X						X
r																									X	X			
r		X					X														X		X	X					
s	X	X	X	X							X	X												X	X	X	X		
s	X	X		X		X														X			X	X			X		
m	X		X			X					X	X					X				X								

Fig.2. Inscripcions recollides per J. Siles formades per dos signes sobre ceràmica i pondus.